

SOPRONI KÖNYVESPOLC

Csiszár Attila

Tompáné Simon Sarolta: Nemeskér múltidéző képeskönyve. Nemeskérért Alapítvány, Sopron, 2017. 298 p.
Tompá Lajos: Völcsej képeskönyve. Völcsej Község Önkormányzata, Sopron, 2018. 296 p.

2017-ben, illetve 2018-ban két újabb kötettel gazdagodott Sopron környékének helytörténeti irodalma. Közös ismertetésüket indokolja, hogy a szerző házaspár, Tompáné Simon Sarolta és Tompa Lajos, egyaránt szülőfalujáról, Nemeskéréről, illetve Völcsejről írt és szerkesztett fotókkal gazdagon illusztrált munkát. A köteteket szerzőik nem annyira a nagyközönség, inkább szűkebb pátriájuk olvasóinak szánták. Erre vallanak személyes hangvétellé, e műfajban kissé szokatlan, önéletrajz-szerű előszavaik.

A nemeskéri kötet Tompáné Simon Sarolta helytörténeti fénykép-gyűjteményből „nőtt ki”, amelyből 2014-ben a helyi kultúrházban kiállítást rendeztek. Az adatokban gazdag, egyes témákban talán további kutatásra is ösztönző kötet a Nemeskérért Alapítvány kiadásában látott napvilágot.

Nemeskér a történeti Sopron vármegye középső részén elterülő Nagyerdő nyugati peremén fekvő nagy múltú település. A falut az írott források 1237-ben említik először Quer néven. 1264-ben Keer alakban fordul elő. Az 1380-as években Pusztakérként emlegetik. A falu történetének meghatározó mérföldköveit a szerző az 1956-os eseményekig követi nyomon, nem feledkezve meg a második világháború után Balfra történt kiköltözésről sem, amely a német lakosság sajnálatos kitelepítése után lezajlott népmozgásokhoz szolgált értékes adatokat. A 16. századi hitújítás idején a falu lakossága evangélikussá lett. 1596-tól tudunk a gyülekezet saját prédikátoráról. Az ellenreformáció idején az evangélikus, nemesi jogállású lakosság ragaszkodott vallásához, amely alapvetően meghatározta és sajátossá tette a falu további történetét. Az 1681-es országgyűlés Sopron vármegyében két települést jelölt ki a protestánsok szabad vallásgyakorlása számára. Ezek egyike (a rábaközi Vadosfa mellett) a vármegye akkori székhelye, Nemeskér lett. Az evangélikus és a római katolikus felekezet történetéről, hitéletéről, 18. századi műemlék templomairól és az egykori vármegyházról szóló rész talán a legérdekesebben, legjobban megírt fejezete a könyvnek.

A céhes fejlődés során, különösen a vármegye nemesi községeiben, nagy jelentőségre tettek szert a viseleti iparágak, különösen a csizmadia mesterség. Nemeskéren is számos mester dolgozott. A nemeskéri csizmadiacéh és a mesterség emlékei nagy súllyal szerepelnek a könyvben.

A kötet szerkezetét, fejezetekre tagolását alapvetően az említett fotógyűjtemény határozta meg. Érdeemes lett volna ezt a tagolást kissé jobban átgondolva, logikusabbá, áttekinthetőbbé tenni. A falu néprajzát is érintő részek (esküvő, temetés, búcsú, gazdálkodás) szétszórva jelennek meg a könyvben.

Tompá Lajos egy szintén nemesi jogállású község, Völcsej történetéről szerkesztett „képeskönyvet”. Szülőfaluja történetét a levéltári források és a fontosabb szakirodalom alapján foglalta össze, a kezdetektől 1956-ig. Külön fejezet szól a katolikus vallású falu hitéletéről, ezen belül a templom történetéről, a kereskedelemről és a kisiparról. Az utóbbinak, akárcsak Nemeskéren, komoly szerepe volt a falu életében. A cipészek, csizmadiák és a takácsok 1803-tól céhprivilegiummal is rendelkeztek. Az egyesületek működése és a kulturális élet dokumentumai, fotói mellett kiemelendő a gazdálkodás, azon belül is a hegyközség megalakítását és működését tárgyaló, a szűkebb pátrián kívül nagyobb olvasóközönség érdeklődésére is számot tartó fejezet.

A fényképek tanúsága szerint a faluban a 20. század első felében még szép számmal álltak a népi építészet emlékei. A felső csonkakontyos lakóházak még egész utcasort alkottak. Sopron Vármegye Árvaszékének iratanyaga több, a 19. század második feléből és a 20. század elejéről származó völcseji végrendeletet és hagyatéki leltárt tartalmaz. Ezek elemzésével, a már összegyűjtött fotók, és további helyszíni adatgyűjtés segítségével a paraszti szinten élő kurialista nemesek életmódjának kutatására látok lehetőséget.

A nemeskérihez hasonlóan gazdag képanyagot, eredeti írásos dokumentumok és szóbeli visszaemlékezések szövegét közlő könyv kiadására Völcsej Község Önkormányzata vállalkozott.

Mindkét kötet, noha a szerzők szerényen képeskönyvnek titulálják, több egyszerű fotóalbumnál, az utóbbi évtizedekben megjelent falutörténeti munkák élvonalába tartoznak.